

Rezime izvještaja guvernera – mart 2021.

U Izvještaju guvernera za mart 2021. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2021. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u martu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2021. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, nominalni BDP Crne Gore na osnovu kvartalnih procjena u 2020. godini iznosi 4.193,2 miliona eura, pri čemu je zabilježen realni pad BDP-a od 15,2% u odnosu na 2019. godinu. U prvom kvartalu 2020. godine, prema preliminarnim podacima Monstata, ostvaren je rast od 2,6%, u drugom kvartalu pad od 20,3%, u trećem pad od 26,9%, i u četvrtom pad od 7,5% u odnosu na isti period 2019. godine.

Potrošačke cijene su u martu 2021. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,6%, a u odnosu na mart prethodne godine za 0,8%.

Industrijska proizvodnja je u prva tri mjeseca 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila rast od 11,8%. Rast proizvodnje je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 42%, dok je u sektorima prerađivačke industrije i vađenja ruda i kamena ostvaren pad od -13,1% i -3,8%, respektivno.

Broj dolazaka turista u kolektivnom smještaju u prva tri mjeseca 2021. godine iznosio je 38.568, što je za 57,1% manje u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 95.813 noćenja, što je za 49,7% manje nego u istom periodu 2020. godine.

Prevoz putnika u prva tri mjeseca 2021. godine u odnosu na isti period 2020. godine bilježi značajan pad u svim vidovima saobraćaja: u željezničkom za 51,3%, drumskom za 59%, i prevozu putnika na aerodromima za 71,2%.

U šumarstvu je u prva tri mjeseca 2021. godine proizvedeno ukupno 2.527 m³ šumskih sortimenata, što je za 90,3% niže nego u istom periodu 2020. godine. Građevinarstvo je u prva tri mjeseca 2021. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 0,8% i pad efektivnih časova rada od 1,3% u odnosu na isti period 2020. godine.

Prosječan broj zaposlenih u martu 2021. godine iznosio je 154.782 lica, što je za 1,6% manje u odnosu na prethodni mjesec, i za 17,3% u odnosu na mart 2020. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u martu 2021. godine iznosio 55.283 što predstavlja rast od 5,4% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na mart 2020. godine rast od 55,7%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 03. 2021. godine, bio je 50.486 od kojih je 15.366 ili 30,4% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,2%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2020. godine rast iznosio 4,5%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju marta 2021. godine iznosio 782,7 miliona eura, i bio je manji za 0,005% na mjesečnom nivou, dok je na godišnjem nivou bio veći za 28,4%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 03. 2021. godine (15.366) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.599 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 113.549.554,73 eura što čini 14,5% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 13.767 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 669.171.113,69 eura što čini 85,5% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 03. 2021. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 24,4% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 45,2% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju marta 2021. iznosila je 4,64 mlrd. eura, što predstavlja rast na godišnjem nivou za 77,3 miliona eura, ili 1,7%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju marta 2021. godine iznosili 3.262,5 miliona eura i ostvarili su rast od 2,3% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na mart prethodne godine ostvarili rast od 3,3%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 74,5% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u martu 2021. godine iznosili su 3.457,5 miliona eura, i zabilježili su mjesečni rast od 1,2%, dok u odnosu na mart 2020. godine bilježe rast od 2,8%. Ukupan kapital banaka na kraju marta 2021. godine iznosio je 600,4 miliona eura, i

veći je u odnosu na prethodni mjesec za 0,8%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine niži za 0,9%.

Krediti banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju marta 2021. godine iznosili su 159,9 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 1%, dok u odnosu na mart 2020. godine bilježe pad od 3,9%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju marta 2021. godine iznosili su 177,9 miliona eura i činili su 5,5% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 2,2%, dok su na godišnjem nivou bili veći za 10,8%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju marta 2021. godine iznosila je 5,81%, i bila je za 0,02 p.p. niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj marta 2020. godine zabilježila pad od 0,15 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u martu 2021. godine iznosila je 5,21%, što predstavlja pad od 0,88 p.p. na mjesečnom nivou i pad od 0,72 p.p. u odnosu na mart 2020. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,41% na kraju marta 2021. godine i bila je za 0,01 p.p. viša u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je bila na istom nivou u odnosu na kraj marta prethodne godine.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 182,2 miliona eura na kraju marta 2021. godine, i bilježi rast od 1,2 miliona eura ili 0,7% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine manja za 74,2 miliona eura ili 28,9%. Tokom marta 2021. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 52,2%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 47,8%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 23,8 miliona eura za prva tri mjeseca 2021. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (82,9%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (17,1%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom prva tri mjeseca 2021. godine iznosio je 20,4 miliona eura, isti je ostvaren kroz 461 transakciju i bilježi rast od 92% u odnosu na promet ostvaren tokom istog perioda prethodne godine. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 03. 2021. godine iznosila je 3.199 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 0,4%, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 3,8%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju marta 2021. godine bila 11.015,18 indeksnih poena, bilježi rast od 2% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je na godišnjem nivou zabilježio rast od 9%. Indeks MNSE10 iznosio

je 760,76 indeksnih poena i bilježi rast od 2,2% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na mart prethodne godine zabilježio rast od 15,7%.

Izvorni prihodi budžeta za prva tri mjeseca 2021. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 348,4 miliona eura i bili su veći od planiranih za 4,8%, dok su u odnosu na uporedni period prethodne godine bili manji za 7,2%. Budžetski rashodi iznosili su 451,9 miliona eura i bili su manji za 0,2% u poređenju sa periodom januar-mart 2020. godine, a u poređenju sa planiranim niži za 14,6%. Budžetski deficit iznosio je 103,5 miliona eura ili 2,2% prognoziranog godišnjeg BDP-a.

Na kraju 2020. godine, javni dug (bruto) je iznosio 4.409 miliona eura ili 105,2% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 495,6 miliona eura ili 11,8% BDP-a, a na spoljni dug 3.835,3 miliona eura ili 91,5% BDP-a, dok se na dug lokalne samouprave odnosilo 78,1 miliona eura ili 1,9% BDP-a. Neto javni dug iznosio je 84,3% BDP-a.

U martu su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Na zahtjev Kancelarije za evropske integracije o pripremi dvojezičnog prvog priloga Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori 2021, pripremljen je prilog za izvještajni period od 1. januara 2020. do 31. decembra 2020. godine. Na zahtjev Delegacije EU u Crnoj Gori vezano za pripremu priloga za Izvještaj EK o Crnoj Gori, inovirane su informacije iz nadležnosti CBCG o usvajanju nove regulative i važnijim aktivnostima ostvarenim u periodu od 12. juna 2020. do 12. marta 2021. godine. Na zahtjev Kancelarije za evropske integracije, povodom pripreme Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG) za period 2021–2023. godine, inovirana je tabela PPCG-a u okviru pregovaračkog poglavlja 32, u dijelu zaštite eura od falsifikovanja. U okviru Komponente 2 i realizacije bilateralne mjere na temu „Oporavak i sanacija banaka“ sa ekspertima Narodne banke Mađarske, održani su online sastanci. Ekspertska misija *TAIEX* pod nazivom *Analysis of procedures and working methods in the field of resolution of credit institutions*, realizovana je u online formatu u periodu od 03-05. marta 2021. godine. U okviru tehničke saradnje sa partnerskim centralnim bankama, realizovana je i onlajn bilateralna saradnja sa Bankom Njemačke na temu *MREL and TCA calculation*. U okviru tehničke pomoći sa partnerskim centralnim bankama, realizovan je i onlajn događaj u cilju pružanja tehničke pomoći kolegama iz Centralne banke Bosne i Hercegovine, na temu „Upravljanje operativnim rizikom u CBCG“. Nastavljene su aktivnosti na realizaciji višekorisničkog programa IPA 2017 u oblasti 1.2 Statistika međunarodne trgovine uslugama (1.2 *ITSS*).

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u martu.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.